

ORIENTAL STUDIES TRIPOS Part II

South Asian Studies

Monday 9 June 2008 09.00 – 12.00

SA.12 SANSKRIT SPECIFIED TEXTS, 2

*Candidates should answer **all** questions.*

*Write your number **not** your name on the cover sheet of **each** Section booklet.*

STATIONERY REQUIREMENTS

20 Page Answer Book x 1

Rough Work Pad

**You may not start to read the questions
printed on the subsequent pages of this
question paper until instructed that you may
do so by the Invigilator.**

1 Translate into ENGLISH:

(25 marks)

अथापीदमन्तरेण मन्त्रेष्वर्थप्रत्ययो न विद्यते। अर्थमप्रतियतो नात्यन्तं स्वरसंस्कारोद्देशः। तदिदं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्न्यं स्वार्थसाधकं च। यदि मन्त्रार्थप्रत्ययायानर्थकं भवतीति कौत्सः। अनर्थका हि मन्त्राः। तदेतेनोपेक्षितव्यम्। नियतवाचो युक्तयो नियतानुपूर्व्या भवन्ति। अथापि ब्राह्मणेन रूपसंपन्ना विधीयन्ते। उरु प्रथस्व । इति प्रथयति। प्रोहाणि। इति प्रोहति। अथाप्यनुपपन्नार्था भवन्ति। ओषधे त्रायस्वैनम्। स्वधिते मैनें हिंसीः। इत्याह हिंसन्। अथापि विप्रतिषिद्धार्था भवन्ति। एक एव रुद्रो ऽवतस्थे न द्वितीयः। असंख्याता सहस्राणि ये रुद्रा अधि भूम्याम्। अशत्रुरिन्द्रजज्ञिषे। शतं सेनां अजयत् साकमिन्द्रः। इति। अथापि जानन्तं संप्रेष्यति। अग्नये समिध्यमानायानुब्रूहि। इति। अथाप्याहादितिः सर्वमिति। अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षम्। इति। तदुपरिष्ठाद् व्याख्यास्यामः। अथाप्यविस्पष्टार्था भवन्ति। अम्यक्। यादृश्मिन्। जा॒र्यायि॑। का॒णुका॑। इति॥ १५ ॥

Nirukta 1.15

2 (a) Discuss briefly the following rules from the *Aṣṭādhyāyī*:

(15 marks)

- 1.1.71 ādir antyena sahetā
 1.4.13 yasmāt pratyayavidhis tadādi pratyaye 'ṅgam
 1.4.23 kārake
 1.4.49 kartur īpsitatamaṃ karma
 1.4.50 tathāyuktaṃ cānīpsitam

(b) Translate into ENGLISH:

(10 marks)

सुप्तिङन्तं पदम्॥ १४ ॥

‘सुप्तिङ्’ इति प्रत्याहारग्रहणम्। सुबन्तं तिङन्तं च शब्दरूपं पदसंज्ञं भवति। ब्राह्मणाः पचन्ति। पदसंज्ञायामन्तग्रहणमन्यत्र संज्ञाविधौ प्रत्ययग्रहणे तदन्तविधेः प्रतिषेधार्थम्। गौरी ब्राह्मणितरा। पदप्रदेशाः पदस्य पदादित्येवमादयः॥

नः क्ये॥ १५ ॥

‘क्ये’ इति क्यच्क्यङ्क्यषां सामान्यग्रहणम्। नान्तं शब्दरूपं क्ये परतः पदसंज्ञं भवति। क्यच् राजीयति। क्यङ् राजायते। क्यष् वर्मायति वर्मायते। सिद्धे सत्यारम्भो नियमार्थः नान्तमेव क्ये परतः पदसंज्ञं भवति नान्यत्। वाच्यति। स्रुच्यति॥

Aṣṭādhyāyī 1.4.14–15 with *Kāśikāvṛtti*.

3 Translate into ENGLISH (do not translate incomplete citations from the Saṃhitā): (15 marks)

अथाग्निमादत्ते देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इति चतुर्भिः पर्यायैः । तामग्नेणाहवनीयं पर्याहृत्य दक्षिणत आसीनाय ब्रह्मणे प्रयच्छति । अथ रशनामादत्त इमामगृभ्णन्नशनामृतस्येति । तयाश्चमभिदधाति प्रतूर्तं वाजिन्नाद्रवेति । एवमेव द्वितीयां रशनामादत्ते तया गर्दभमभिदधाति युञ्जाथां रासभं युवं योगेयोगे तवस्तरमिति द्वाभ्याम् । अश्वं पूर्वं नयन्ति । तमनुमन्त्रयते प्रतूर्वन्नेह्यवक्रामन्नशस्तीरिति । अन्वञ्चं गर्दभं पूष्णा सयुजा सह पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेहीति । प्रदक्षिणी वैश्यं कुर्वते । वैश्यः पृच्छति पुरुषाः किमच्छेथेति । अग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेम इतीतरे प्रत्याहुः । अथ वल्मीकवपामुपतिष्ठते ऽग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वद्वरिष्याम इति । अथोपातियन्त्यन्वग्निरुषसामग्रमख्यदन्वहानि प्रथमो जातवेदाः । अनु सूर्यस्य पुरुत्रा च रश्मीननु द्यावापृथिवी आततानेति । अथैतेनाश्वेन प्राचा मृदमाक्रमयत्यागत्य वाज्यध्वन आक्रम्य वाजिनपृथिवीमिति द्वाभ्याम् । अथास्य पृष्ठं मर्मज्यते द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी सधस्थमात्मान्तरिक्षं समुद्रस्ते योनिः । विख्याय चक्षुषा त्वमभितिष्ठ पृतन्यत इति । अत्र यं यजमानो द्वेष्टि तमश्वस्याधस्यदं ध्यायति । अथैनं प्राञ्चमुत्क्रमयत्युत्क्रामोदक्रमीदिति द्वाभ्याम् । अथैतं पदाशयमङ्गिरुपसृजति ॥२॥ आपो देवीरुप सृज मधुमतीरयक्ष्माय प्रजाभ्यः । तासां स्थानादुज्जिहतामोषधयः सुपिप्पला इति ।

Baudhāyanaśrautasūtra 10.2-3

4 Translate into ENGLISH: (20 marks)

2. ^a imām agr̥bhṇan raśanām ṛtāsya pūrva āyusi vidātheṣu kavyā | tāyā devāḥ sutām ā babhūvur ṛtāsya sāmant sarām ārapantī || ^b prātūrtam vājinn ā drava vāriṣṭhām ānu saṃvātam | divī te jānma paramām antāriḥṣe nābhiḥ pṛthivyām ādhi yōniḥ || ^c yuñjāthām rāsabham yuvām asmīn yāme vṛṣaṇvasū | agnīm bhārantam asmayūm || ^d yōgeyoge tavāstaram vājevāje havāmahe | sākhāya īndram ūtāye || ^e pratūrvan || 1 || éhy ava krāmān āśasī rudrāsya gāṇapatyān mayobhūr éhi — urv antāriḥṣam ānv ihi svastīgavyūtir ābhayāni kṛṇvān || ^f pūṣṇā sayūjā sahā pṛthivyāḥ sadhāsthād agnīm purīṣyām āngirasvād āchehi. ^g agnīm purīṣyām āngirasvād āchemo. ^h agnīm purīṣyām āngirasvād bhariṣyāmo. ⁱ agnīm purīṣyām āngirasvād bharāmah | ^k ānv agnīr uśāsām āgram akhyad ānv āhāni prathamó jātāvedāḥ | ānu sūryasya || 2 || purutrā ca raśmīn ānu dyāvapṛthivī ā tatāna || ^l āgātya vājy ādhvanah sārva mrdho ví dhūnute | agnīm sadhāsthe mahatī cākṣuṣā ní cikīṣate || ^m ākramya vājīn pṛthivīm agnīm icha rucā tvām | bhūmyā vṛtvāya no brūhi yātah khānāma tām vayām || ⁿ dyaús te pṛṣṭhām, pṛthivī sadhāstham, ātmāntāriḥṣam, samudrās te yōniḥ | vikhyāya cākṣuṣā tvām abhī tiṣṭha || 3 || pṛtanyatāḥ ||

Taittirīyasaṃhitā 4.1.2.1-4

(TURN OVER)

5 Translate into ENGLISH:

(15 marks)

2. vyṭddham vā etād yajñāsya yād ayajúṣkeṇa kriyáta; imám agrbhṇan raśanám ṛtásyety aśvābhidhānīm ā datte, yajúṣkrtyai yajñāsya sámṛddhyai. pratúrtaṃ vājinn ā dravéty aśvam abhí dadhāti, rūpám evāsyaitán mahimānam vyācaṣṭe; yuñjāthām rāsabham yuvám íti gardabhám, ásaty evá gardabhám práti ṣṭhāpayati, tásmād aśvād gardabhó 'sattaro; yógeyoge tavástaram íty āha || 1 || yógeyoga evainam yunkte; vājevāje havāmaha íty āhānam vai vājó, 'nnam evāva runddhe; sákhāya índram útāya íty āhendriyám evāva runddhe. 'gnír devébhyo nílāyata, táṃ prajāpatir ánv avindat, prājāpatyó 'śvó, 'śvena sám bharaty ánuvittyai. pāpavasyasám vā etát kriyate yác chréyasā ca pápīyasā ca samānam kárma kurvánti, pápīyān || 2 || hy aśvād gardabhó, 'śvam pūrvam nayanti pāpavasyasāsya vyāvṛttyai, tásmāc chréyāmsam pápīyān paścād ánv eti. bahúr vai bhávato bhrátrvyo, bhávātīva khálu vā eṣá yò 'gním cinuté, vajry aśvah; pratúrvann éhy avakrámann ásatūr íty āha, vājreṇaivá pāpmānam bhrátrvyam áva krāmati. rudrásya gāṇapatyād íty āha, raudrá vai paśávo rudrād evá || 3 || paśún niryácyātmáne kárma kurute.

Taittirīyasamhitā 5.1.2.1-4

END OF PAPER